

Uit onderzoek van het Rathenau Instituut blijkt dat over de hele linie onderzoek aan universiteiten, academische ziekenhuizen en hbo's de afgelopen twintig jaar is gegroeid. De toegepast-wetenschappelijke instituten zoals RIVM en TNO profiteerden echter niet mee.

Wessel Kraaij, principal scientist bij TNO en hoogleraar aan de Radboud Universiteit, geeft zijn visie daarop. Door Edith van Gameren

Publiek belang goed vertegenwoordigd in toegepast onderzoek'

'Uit de cijfers van het Rathenau Instituut wordt duidelijk dat toegepast onderzoek onder druk staat. En dat terwijl we bijvoorbeeld vanuit TNO binnen de personalised health een essentiële rol zouden kunnen spelen om de transformatie in het denken over gezondheid invulling te geven. Ik denk dan aan het ontwikkelen van methoden voor gepersonaliseerde gezondheidsprognose en adviezen. Die patiënt-oriëntatie is het waard verder uit te werken.

Er is een transitie gaande naar meer zeggenschap voor burgers over hun eigen gezondheid. Ik vind dat ook de zeggenschap over data bij de burger moet blijven. Er is van alles dat we nu kunnen meten, zoals gegevens over je gezondheid, slaap, voeding, sport, en omgevingsfactoren waar je aan bent blootgesteld. Mensen moeten zelf inspraak hebben in wie die gegevens op welke manier mogen gebruiken. Daarin moeten ze dan wel ondersteund worden. Dat is een grote ICT-uitdaging. Stel: ik wil weten hoeveel fijnstof

ik vandaag binnen heb ingeademd. Ik kan dan mijn locatiegegevens ergens centraal uploaden en combineren met emissiegegevens. Maar dan komt je privacy in de knel. Het is beter om privacygevoelige data gedistribueerd te bewaren en bewerkingen decentraal – bij de veilig opgeslagen data – uit te voeren.

Het beheren van gezondheidsdata met respect voor privacy is complex en kostbaar. Je kunt die kosten terugverdienen door de data tegen betaling beschikbaar te stellen aan partijen die er belang bij hebben zoals de farmaceutische industrie. We werken aan een model waarin technologie, governance en financiering zo gecombineerd zijn dat een win-win situatie ontstaat. Daarin trekken we samen op met het Dutch Techcentre for Life Sciences om een infrastructuur te creëren waarbinnen je data kunt aggregeren maar ook gepersonaliseerd gezondheidsadvies kunt geven.

Vanaf 1 januari gelden er nieuwe privacyregels op het gebied van gezondheidsdata en onlangs won een Oostenrijkse privacy-activist een zaak tegen Facebook: persoonlijke data mag niet zomaar naar de VS worden geëxporteerd. Het is belangrijk dat we als Europa ons eigen stempel drukken op de innovaties op het gebied van ICT en personalised health. Hier hebben we echt een kans om vorm te geven aan de toekomst. Partijen die vanuit het publieke belang denken en tegelijkertijd goede relaties hebben met bedrijven, universiteiten en overheden, hebben een grote rol in het bedenken van oplossingen.

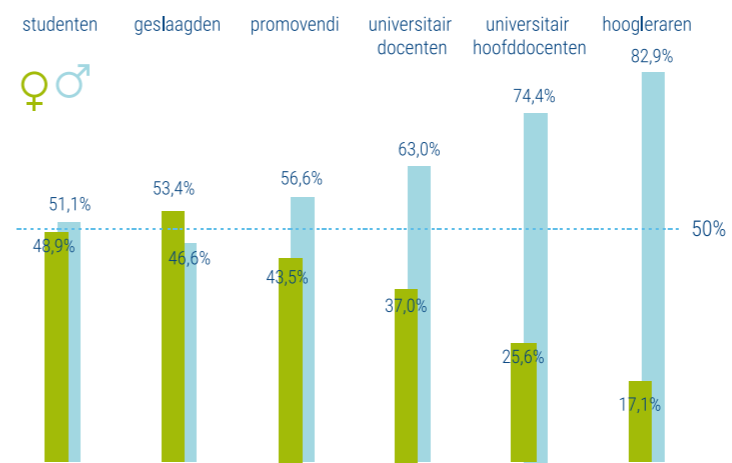
ICT kan ook zorgen voor empowerment van patiënten. Voor patiënten met zeldzame aandoeningen wordt er weinig onderzoek gedaan. Door zich wereldwijd te organiseren kunnen ze informatie delen, bijvoorbeeld over bijwerkingen van medicijnen, therapieën of symptomen. Door die informatie doorzoekbaar te maken, kunnen medisch onderzoekers er waardevolle gegevens uithalen. Zo kunnen patiënten zelf big data creëren en onderzoek agenderen. Dat is echt toegepast onderzoek met een concrete maatschappelijke impact. **I/O**

Wessel Kraaij (1963) studeerde Elektrotechniek in Eindhoven en promoveerde in 2004 aan de Universiteit Twente. Sinds 2005 is hij onderzoeker en strateeg bij TNO en sinds 2008 bijzonder hoogleraar aan de Radboud Universiteit. Hij is projectleider van COMMIT/ SWELL en houdt zich de laatste jaren intensief bezig met ICT en personalised health.

Het aantal vrouwelijke hoogleraren in Nederland groeit gestaag, maar veel te traag, zeggen LNVH-bestuurders Catholijn Jonker en Marise Born. Op 19 november werd tijdens het evenement Pump your career de nieuwste monitor van het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren gepresenteerd. 'Het wordt tijd voor minder vrijblijvende maatregelen.' Door Sonja Knols

Monitor vrouwelijke hoogleraren Gestaag, maar traag vooruit

Percentage vrouwen, van student tot hoogleraar

Bron studenten en geslaagden: 1CHO2014, oktober 2014, in personen. Exclusief wetenschapsgebied Gezondheid. Bron personeel: VSNU, WOPI, ultimo 2014, in fte. Exclusief wetenschapsgebied Gezondheid.

Als je het aandeel mannen en vrouwen in de wetenschap uitzet per categorie (van student tot hoogleraar), is het beeld de afgelopen jaren niet veranderd: de grafiek heeft de vorm van een schaar, waarvan de twee messen al vanaf het aantal promovendi uit elkaar gaan lopen. Waar iets meer dan de helft van alle geslaagde studenten vrouw is, zakt het percentage vrouwen dramatisch naarmate de wetenschappelijke ladder verder beklommen wordt. In 2012, toen de laatste monitor werd gepubliceerd, was 14,8 procent van alle gewone hoogleraren aan alle universiteiten vrouw. Nu is dat 16,9 procent. 'Met name de stap van universitair hoofddocent naar hoogleraar is voor vrouwen een lastige om te maken,' zegt Born.

Hoewel er in de afgelopen drie jaar een lichte groei is bespeuren in het aandeel van vrouwen in alle wetenschappelijke gremia, zijn de LNVH-bestuurders niet optimistisch gestemd. 'Als je Nederland vergelijkt met de andere Europese landen, zijn we de op drie na laatste in de lijst. Dat is toch beschamend?'

Daarnaast benadrukt Born dat het hier om gemiddelden gaat. 'Er zijn zelfs universiteiten waar het aandeel vrouwelijke hoogleraren sinds 2012 is afgenomen. Deze monitor is wat ons betreft het startpunt voor gesprekken met de verschillende Colleges van Bestuur om te achterhalen hoe dit kan en hoe we dit kunnen veranderen.'

Quota instellen

'Het wordt echt tijd dat we hier met zijn allen harde conclusies aan verbinden,' zegt Jonker. 'Er zijn in de wetenschap nooit harde quota afgesproken.' 'Dat is eigenlijk vreemd,' voegt Born toe. 'Voor bedrijven zijn er wettelijke streefcijfers. Universiteiten zouden daar ook aan moeten voldoen, als je bekijkt hoe groot ze zijn.' 'We zouden beloningsstructuren moeten invoeren,' vindt Jonker. 'Universiteiten moeten extra geld krijgen als ze het op dit terrein goed doen. Wat mij betreft zou diversiteitsbeleid ook een van de criteria moeten zijn waarop beoordeeld wordt in evaluaties en visitaties.'

Daarnaast pleiten Born en Jonker voor de aanstelling van een Chief Diversity Officer in de universiteitsbesturen. 'Zo iemand zou op het hoogste bestuurlijke niveau gender action plans moeten ontwikkelen en moeten implementeren in alle lagen van de universiteit. Als er een vacature is voor een hoogleraar of voor een bestuurlijke functie, kiezen commissies nog veel te vaak voor wat ze kennen: een man.'

Het is vooral een kwestie van anders zoeken, stellen ze. 'Kijk naar de samenstelling van De Jonge Akademie, waar de helft vrouw is. Daar wordt puur geselecteerd op talent, en is in de nominatieprocedure expliciet opgenomen dat mensen zowel een man als een vrouw moeten voordragen. Maar ook voor de Rosalind Franklin fellowships in Groningen, of voor het Delft Technology Fellowship worden vrouwen actief gerekruteerd.' 'Als mensen moeite hebben om goede vrouwen te vinden voor hoogleraarposities of bestuurlijke posities, dan kunnen ze bij ons aankloppen,' is Jonker meteen eventuele discussies over het gebrek aan goede vrouwen voor. 'Wij hebben een grote database met uitstekende vrouwen die hebben aangegeven in wat voor soort functies ze geïnteresseerd zijn.' 'Die schaar in die grafiek is geen natuurverschijnsel,' stelt Born. 'We moeten allemaal samen onze verantwoordelijkheid nemen.' **I/O**

Meer informatie De monitor is beschikbaar via de website van het LNVH: www.lnvh.nl